

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผกาวัลย์ พงษ์สระพัง และ ชาญยุทธ หาญชนะ

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพินิจบัณฑิต

TOURIST ATTRACTIONS SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CULTURAL
OF NONG BUA TAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
SIBUNRUANG DISTRICT NONG BUA LAMPHU PROVINCE

Phakawan Pongsrapang and Chanyut Hanchana

Master of Public Administration, Faculty of Political Science, Pitchayabundit College, Thailand.

E-mail address: joycivilnaka@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 10 หมู่บ้าน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane. 1973 : 125) ได้จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการตลาดท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของตำบล จัดให้มีพื้นที่เพื่อการขายสินค้าชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ เช่นการขายสินค้าโอท็อปของชุมชน และสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์อย่างจริงจัง

คำสำคัญ : การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The main objective of this research was to study the development of cultural tourist attractions towards sustainability of Nong Bua Tai Subdistrict Administrative Organization. Sibunruang District Nong Bua Lamphu Province The sample group used in this research was

heads of households in the area of Nong Bua Tai Subdistrict Administrative Organization of 10 villages using the formula of Taro Yamane (Ymane. 1973: 125). The total number of people was 330 people. It is a questionnaire consisting of 3 parts: statistics used in data analysis. are descriptive statistics, i.e. number, percentage, mean, and standard deviation for the general data of the sample.

The results showed that Development of cultural tourist attractions towards sustainability of Nong Bua Tai Subdistrict Administrative Organization Overall, it's at a high level. And when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was tourism marketing. followed by tourism attraction management and the aspect with the least mean was the aspect of seeking and building new attractions. Suggestions for applying the results of this research For example, Nong Bua Tai Subdistrict Administrative Organization should develop tourist attractions to stand out as the identity of the sub-district. Provide an area for selling community products for people to earn income. such as selling OTOP products of the community and create a serious online public relations media.

Keywords: development, cultural tourism, sub-district administrative organization

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาล จังหวัดหนองบัวลำภูได้จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของ จังหวัด พ.ศ. 2555-2559 โดยได้กำหนดนโยบายในการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญา เศรษฐกิจแบบพอเพียงควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์เพื่อ สนับสนุนการท่องเที่ยวและพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา,2555) จากการท่องเที่ยว บนฐานของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มี คุณภาพอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ มาตรฐาน และสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวดังกล่าวมีจุดเน้นร่วมกันคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) (วันใหม่ แต่งแก้ว, 2554) ทั้งนี้ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้สะท้อนว่าการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรภาครัฐที่ใกล้ชิดชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด รู้จักและเข้าใจพื้นที่เป็นอย่างดี จึงสามารถกำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ดังเช่น บทบาทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน ของเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ ได้มีการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2564 เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 1/2563 โดย ตำบลหนองบัวใต้ มีสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในอำเภอศรีบุญเรือง คือ สิมไม้โบราณ (อุโบสถ) วัดเจริญธรรม (<https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอศรีบุญเรือง>) ตั้งอยู่ที่บ้านดอนปอหมู่ที่ 2 ต.หนองบัวใต้ อ.ศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู เป็นสิมไม้แบบทิบพื้นบ้านอีสาน สร้างด้วยไม้ ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2489 ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 118 ตอน 127 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2548 เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นโบราณสถานซึ่งแสดงถึงศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

นอกจากนี้ ในตำบลหนองบัวใต้ยังมีสถานที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยววิถีชุมชนในเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดป่าจันทร์ประสิทธิ์หมู่ที่ 3 บ้านสร้างเสียน ภายในวัดมี บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์หรือบ่อสร้างเสียน คาดว่าบ่อน้ำมีอายุมากกว่า 600 ปี ซึ่งเป็นบ่อน้ำที่ชาวบ้านเคารพศรัทธา , พระพุทธยันตีจันทร์ประทีปสลีทันใจ โดยได้รับความกรุณาจากหม่อมหลวงสรลาลี กิตติยากร เป็นผู้จัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2560, หลวงพ่อทันใจ โดยชาวบ้านมีความศรัทธาเลื่อมใส จึงร่วมกันบริจาคทรัพย์ และกำลังแรงกาย เพื่อจัดสร้างขึ้น และสถานที่ใกล้กันนี้คือ บึงจั่ว ตั้งอยู่ตรงข้ามกับวัดป่าจันทร์ประสิทธิ์ กรมทัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบโครงการนี้ให้ประชาชน ตำบลหนองบัวใต้ เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์และช่วยกันบำรุงรักษาบริเวณด้านข้างเป็นลานกว้าง ใช้เป็นลานจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านต่างๆ มากมาย เช่น กิจกรรมกิจกรรมลอยกระทง กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ กิจกรรมเดินวิ่งเพื่อสุขภาพ เป็นต้น (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2564) อีกทั้งยังมีการดำรงชีวิตที่สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นที่สืบต่อกันมา เช่น การเลี้ยงควายแบบดั้งเดิมคือการเลี้ยงควายในปลัก ให้ควายลงไปเกลือกกกลิ้งในโคลนคล้ายร้อน รวมทั้งเลี้ยงควายด้วยคอกธรรมชาติ การยกยอขันช่อ หรือในบางพื้นที่เรียกว่า “แพสะดุ้ง” คือ วิธีการจับปลาอย่างหนึ่ง เป็นวิถีชีวิตของคนในตำบลหนองบัวใต้มาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับลำพะเนียง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู หรือแม้แต่การสร้างอาชีพจากทรัพยากรในท้องถิ่น ให้ก่อเกิดเป็นงานหัตถกรรมของชุมชน เช่น การจักสานไม้ไผ่ สานกระติบข้าว และผลิตภัณฑ์อื่นอีกมากมาย (แคตตาล็อก โปรแกรมการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู : 2562) ควรแก่การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน และเป็นแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยคาดหวังว่าผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการเสริมสร้างศักยภาพของบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีการดำเนินวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ตามแนวคิดของ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) ดังนี้

- 1) ด้านการตลาดท่องเที่ยว
- 2) ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว
- 4) ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนทั้งสิ้น 1,888 คน โดยผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม ตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 5 ด้าน

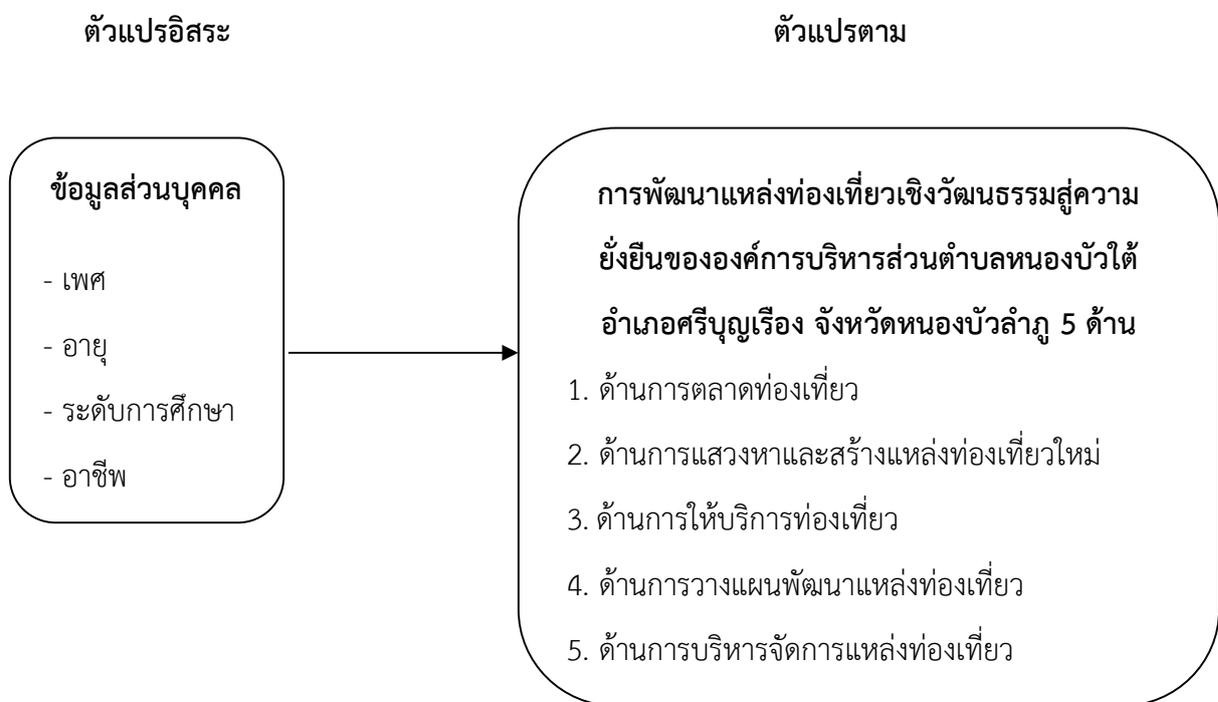
- 1) ด้านการตลาดท่องเที่ยว
- 2) ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ด้านการให้บริการท่องเที่ยว
- 4) ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนกันยายน 2564 ถึง เดือน ตุลาคม 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยตามบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ได้แก่ ด้านการตลาดท่องเที่ยว ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าครอบครัว ประกอบไปด้วย 10 หมู่บ้าน ได้แก่ 1. บ้านหนองบัวใต้ 2. บ้านดอนปอ 3. บ้านสร้างเสียน 4. บ้านจอมบึงพัฒนา 5. บ้านบุงแก้ว 6. บ้านหนองสระพัง 7. บ้านหนองโน 8. บ้านนาทับควาย 9. บ้านซ่มเบ็ญ และ 10. บ้านโนนอุดมพัฒนา ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,888 ครัวเรือน (แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้, 2563)

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ทำการคำนวณเพื่อทำการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตรดังนี้ (ยูทซ์ ไกรวรรณ์ ,2546:112)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ทำการคำนวณเพื่อทำการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตรดังนี้ (ยูทซ์ไกรวรรณ์ , 2546:112)

$$\text{กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน} = \frac{\text{กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ} \times \text{ประชากรแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด2548 : 99) มีระดับการให้เลือกรับตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยคำถามครอบคลุม ด้านการตลาดท่องเที่ยว ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามแนวคิดของ(เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552)

ส่วนที่ 3 แบบข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มี 5 ด้าน คือด้านการตลาดท่องเที่ยว ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการลักษณะของการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน รูปแบบของการท่องเที่ยว และองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หลักการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาเอกสารวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาเพื่อเป็นฐานความรู้ในการพิจารณาหาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

กำหนดเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม และนิยามตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษา และมีลักษณะซึ่งทุกคนสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ในเนื้อหาภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้ศึกษาได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (contents validity) เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC โดยเลือกข้อที่มีคะแนน 0.66 ขึ้นไป เป็นแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกม่วง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) ของ Cronbach โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.959

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวได้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ผู้นำครอบครัว จำนวน 330 คน ผู้ศึกษาทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามตลอดระยะเวลาการทำงาน ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามภาคสนามเป็นเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

2. เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ โดยใช้การประมวลผลข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่
 - 1.1 จำนวน (n)
 - 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
 - 1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของหัวหน้าครอบครัว ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวได้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วยเพศ อายุ ระดับ

การศึกษา และอาชีพ และแสดงสรุปจำนวน เป็นประเด็นสำคัญสำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 58.48 และเป็นเพศชาย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 41.52 อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 26.36 และช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 14.55 ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 42.12 และน้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82 รองลงมารับจ้างทั่วไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03 และน้อยที่สุดคือ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.36

ตารางที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตลาดท่องเที่ยว	3.78	0.84	มาก
2. ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่	3.62	0.89	มาก
3. ด้านการให้บริการท่องเที่ยว	3.66	0.96	มาก
4. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.67	0.84	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.71	0.91	มาก
รวม	3.69	0.81	มาก

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.69, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการตลาดท่องเที่ยว (\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.84) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.91) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (\bar{X} = 3.62, S.D. = 0.89) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการตลาดท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.84) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4. มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้คนมาเที่ยว มาร่วมกิจกรรม

ในประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีทอดเทียนพรรษา การแข่งขันกีฬาประจำท้องถิ่น เป็นต้น ($\bar{X}= 3.96, S.D.= 0.97$) รองลงมาคือ ข้อ 1. มีการปรับปรุงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=3.90, S.D.= 0.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 3. จัดให้มีป้ายชื่อสถานที่ ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ($\bar{X}=3.60, S.D.= 1.11$)

2.2 ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.62, S.D.= 0.89$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 10. มีการฟื้นฟูสืบสานและส่งเสริมประเพณีของท้องถิ่น ให้เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ประจำท้องถิ่น ($\bar{X}= 3.75, S.D.= 0.96$) รองลงมาคือ ข้อ 9. ส่งเสริมและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ให้เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{X}=3.68, S.D.= 0.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 7. มีการพัฒนาพื้นที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{X}=3.53, S.D.= 1.07$)

2.3 ด้านการให้บริการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.66, S.D.= 0.96$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11. จัดให้มีการคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X}= 3.91, S.D.= 1.02$) รองลงมาคือ ข้อ 13. มีการส่งเสริมสนับสนุนมีจุดบริการอาหาร เครื่องดื่ม ที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.79, S.D.= 1.05$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 12. จัดให้มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ ไว้บริการประจำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.47, S.D.= 1.21$)

2.4 ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.67, S.D.= 0.84$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 20. มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}= 3.75, S.D.= 0.89$) รองลงมาคือ ข้อ 19. มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.71, S.D.= 0.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 16. มีการจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}=3.59, S.D.= 0.98$)

2.5 ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.71, S.D.= 0.91$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 21. กำหนดให้มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบแต่ละฝ่าย มีโครงสร้างขอบเขตงานที่ชัดเจน ($\bar{X}= 3.78, S.D.= 0.98$) รองลงมาคือ ข้อ 22. สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ได้จัดให้คนรับผิดชอบแต่ละด้าน อย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.73, S.D.= 0.97$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 25. บริหารจัดการรายได้ที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองต่อไป ($\bar{X}=3.65, S.D.= 1.04$)

3. ข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนของตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่

- 1) จัดให้มีตลาดอย่างถาวรเพื่อให้ประชาชนมีพื้นที่ขายอย่างจริงจัง
- 2) จัดประชุมแต่ละหมู่บ้านสอบถามความคิดเห็นของคนในชุมชน

- 3) จัดให้มีหน่วยบริการนำเที่ยว
- 4) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 5) ส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อมาขายเป็นของฝาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการตลาดท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.84) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.91) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.89) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐทิศา โจรจนประศาสน์ และคณะ (2558) วิจัยเรื่องความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนชายฝั่งจังหวัดตรัง พบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน คือความสามารถของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งด้านแนวคิด การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ความพร้อมของบุคลากร ทักษะความรู้ในการจัดการรวมถึงความตระหนักของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81 และ 3.92 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น 1) แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.94 ตามลำดับ) 2) ความพร้อมของบุคลากร (ได้แก่ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการสื่อสาร การบริหารจัดการ การเป็นเจ้าของที่ดี) อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75 และ 4.03 ตามลำดับ) 3) ความตระหนักของชุมชนเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50 และ 3.92 ตามลำดับ) ดังที่ Goodwin and Santilli (2009, p.5) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ชุมชนเป็นเจ้าของ ผลประโยชน์แก่คนในชุมชนชุมชนมีการอนุรักษ์ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง อีกทั้ง Mbaiwa, Ryan and Aicken (2005) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของชุมชนมีความจำเป็นด้านประสบการณ์ทักษะทางธุรกิจ และการจัดการ นอกจากนี้สอดคล้องกับ Abidin (1999, pp.148–152), Barzekar et al.(2011, p. 138), Satarat (2010, p. 10) ได้กล่าวถึงความตระหนักของคนในท้องถิ่นในประเด็นทางสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการท่องเที่ยวของชุมชนต้องสนับสนุนให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมดีขึ้น มิติด้านกระบวนการ คือ ระบบการจัดการกำหนดกฎ กติกา หลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืน ในภาพรวม พบว่า ทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวประเมินว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55 และ 3.76 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน และรายประเด็นดังนี้ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ มีมาตรการด้านการอนุรักษ์ ป้องกัน การแก้ไขการฟื้นฟู รวมถึงการสืบทอดแนวคิดสู่รุ่นต่อไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52 และ 3.76 ตามลำดับ) การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในทุกระดับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์ โดยชุมชนประเมินว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) สอดคล้องกับ Bhattacharya and Kumari (2004), CESD (2006, p. 4), Goodwin and Santilli (2009, p. 37), Satarat (2010, p. 10) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วม

ร่วมของคนในท้องถิ่นในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเสริมสร้างพลังของท้องถิ่น โดยชุมชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีณย์ ฐิตารีย์ และสุรศักดิ์ โตประสี (2560) วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของตำบล จัดให้มีพื้นที่เพื่อการขายสินค้าชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ เช่นการขายสินค้าโอท็อปของชุมชน และสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์อย่างจริงจัง

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรจัดให้มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่เกิดขึ้น และพื้นที่ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้วควรสนับสนุนบูรณาการพื้นที่เดิมให้ดีขึ้น และต่อเนื่อง

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรมีการอำนวยความสะดวกในทุกๆ บริบท บริการนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ อยากกลับมาอีก เช่น จัดให้มีหน่วยบริการนำเที่ยว ให้มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีได้มาตรฐาน และมีการประชาสัมพันธ์ที่สม่ำเสมอ

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรมีการนำโครงการ/กิจกรรม ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความความสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลอดทั้งปี

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ควรกำหนดโครงสร้างของหน่วยงานให้มีการแบ่งสายงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป เพราะเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประชาชนในชุมชน และควรมีการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อห้ามปฏิบัติในการท่องเที่ยว และปิดประกาศให้นักท่องเที่ยวทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและเกิดความสะอาด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมปัญหาในแต่ละด้านของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ณัฐทิศา โจนประสาทสน และคณะ. (2554). *สมรรถนะของเครือข่ายชาวม้งพื้นบ้านในการจัดการประมงร่วม*. (ออนไลน์). แหล่งที่มาของข้อมูล : [www.tcithaijo.org/index.php/NDJ/article /view/3004](http://www.tcithaijo.org/index.php/NDJ/article/view/3004)
- นันทรัตน์ ทองมีเพชร. (2553). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ด ตำบลลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พุดมิตา หวัดสนิท. (2555). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสะพลี : กรณีศึกษา หาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร*. [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Goeldner, C. R., & Ritchies, J. R. (2006). *Tourism: Principles, practices, philosophies*. (10th edition). Hoboken, New Jersey: J. Wiley.
- Goodwin, H. & Santilli, R. (2009). *Community-based tourism: A success*. Leeds: ICRT Occasional Paper No. 11.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.